

บทที่ 6

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

อุตสาหกรรมอาหารเป็นอุตสาหกรรมที่ทำรายได้ในการส่งออกเป็นจำนวนมากให้กับประเทศไทยสาขาหนึ่ง ในประเภทของผลิตภัณฑ์อาหารที่ประเทศไทยส่งออกสู่ตลาดโลกมีผลิตภัณฑ์อาหารส่งออกที่ผลิตขึ้นเพื่อชาวมุสลิมโดยเฉพาะ อาหารดังกล่าวมีชื่อเรียกว่าอาหารฮาลาล ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์อาหารที่ไม่มีส่วนประกอบของสิ่งที่ไม่เป็นอิสลามห้ามรับประทาน โดยตลาดส่งออกอาหารมุสลิมนับได้ว่าเป็นตลาดที่มีความสำคัญ เนื่องจากประชากรโลกประมาณร้อยละ 25 หรือ 1 ใน 4 เป็นมุสลิม ดังนั้นความต้องการบริโภคผลิตภัณฑ์อาหารฮาลาลย่อมเป็นที่ต้องการสูง

ตลาดในประเทศมุสลิม เช่น ตลาดในประเทศตะวันออกกลาง เป็นตลาดที่มีศักยภาพและมีความต้องการบริโภคสูง โดยประเทศเหล่านี้จัดเป็นตลาดใหม่ที่มีศักยภาพ และควรให้ความสำคัญ เนื่องจากประเทศไทยไม่สามารถพึ่งพาหรือเน้นความสำคัญของตลาดคู่ค้าที่สำคัญเช่นตลาดอเมริกา แคนาดา หรือประเทศในกลุ่มยุโรป (EU) รวมทั้งประเทศญี่ปุ่นอีกต่อไป เพราะประเทศเหล่านี้นับวันยังมีมาตรการกีดกันการค้า (Trade Barrier) เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะข้อกีดกันทางด้านคุณภาพที่มีทุกขณะ ดังนั้นการขยายตลาดส่งออกผลิตภัณฑ์อาหารฮาลาล จึงเป็นการลดความเสี่ยงในด้านการค้า และเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับประเทศไทยอีกทางหนึ่ง

จากความสำคัญของการส่งออกอาหารฮาลาลในประเทศที่มีประชากรมุสลิมอาศัยดังที่กล่าวมา จึงได้ทำการศึกษาวิเคราะห์การส่งออกผลิตภัณฑ์อาหารฮาลาลของประเทศไทย เพื่อเพิ่มศักยภาพในการส่งออก และเพื่อหาแนวทางในการขยายตลาดส่งออกอาหารฮาลาลของไทยในอนาคต โดยการศึกษาในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ได้ศึกษาเฉพาะกรณีไก่สดแช่แข็ง ในตลาดกลุ่มประเทศตะวันออกกลางที่สำคัญ ซึ่งมีบทสรุปและข้อเสนอแนะของการศึกษาคั้งนี้ดังนี้

6.1 บทสรุป

การส่งออกไก่สดแช่แข็งของประเทศไทยเริ่มมีการส่งออกครั้งแรกในปีพ.ศ. 2516 และได้มีปริมาณการส่งออกเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จนกระทั่งปีพ.ศ. 2536 การส่งออกเริ่มลดต่ำลงเนื่องจากเผชิญกับการแข่งขัน และการกีดกันทางการค้าจากประเทศผู้นำเข้ารายใหญ่ ดังนั้นประเทศไทยจึงมีความต้องการที่จะขยายตลาดส่งออกไก่สดแช่แข็ง โดยผลิตภัณฑ์ไก่สดแช่แข็งที่ได้รับเครื่องหมายฮาลาลเป็นผลิตภัณฑ์ที่ทำให้ประเทศไทยสามารถขยายตลาดและเพิ่มตลาดส่งออกได้ ซึ่งไก่สดแช่แข็งที่ได้รับเครื่องหมายฮาลาลมีความแตกต่างจากไก่สดแช่แข็งโดยทั่วไปในขั้นตอนการฆ่าชำแหละ โดยไก่สดแช่แข็งที่ได้รับเครื่องหมายฮาลาลจะต้องมีกรรมวิธีในการฆ่าถูกต้องตามหลักการของศาสนาอิสลาม ซึ่งบทบัญญัติของศาสนาอิสลามเกี่ยวกับอาหารฮาลาลได้มีกล่าวในคัมภีร์อัลกุรอานและในอัลฮะดีษ ซึ่งเป็นหน้าที่ที่มุสลิมทุกคนต้องปฏิบัติตามหลักการที่พระเจ้ากำหนดไว้ บทบัญญัติเกี่ยวกับอาหารฮาลาล จะเป็นเรื่องของการบ่งชี้ไปว่าอาหารอะไรเป็นสิ่งอนุญาต หรือเป็นสิ่งต้องห้าม นอกจากนี้ยังรวมถึงวิธีการเชือดหรือฆ่าสัตว์ตามหลักการของอิสลาม ซึ่งในการผลิตไก่สดแช่แข็งของประเทศไทยที่ได้รับเครื่องหมายฮาลาล จะต้องได้รับการรับรองว่ามีการผลิตถูกต้องตามหลักศาสนาอิสลาม โดยจะมีการพิจารณาตรวจสอบและออกไปรับรองโดยสำนักจุฬาราชมนตรี ไก่สดแช่แข็งที่ส่งไปยังประเทศมุสลิมจำเป็นต้องมีการจัดเตรียมใบรับรองถูกต้องตามหลักศาสนาอิสลาม (Halal Certificate) และต้องมีการระบุสัญลักษณ์ฮาลาลที่กล่อง และฉลากที่บรรจุผลิตภัณฑ์ด้วย ซึ่งถือเป็นสิ่งจำเป็นในการส่งออกไปยังประเทศมุสลิม

การวิเคราะห์การส่งออกอาหารฮาลาลในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้ทำการศึกษาเฉพาะไก่สดแช่แข็ง โดยได้ทำการศึกษาในตลาดนำเข้า 3 ตลาด คือ ประเทศสาธารณรัฐอาหรับเอมิเรตส์ ซาอุดีอาระเบีย และคูเวต ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา สภาพทั่วไปของการผลิต การตลาด และการส่งออกไก่สดแช่แข็งที่ได้รับเครื่องหมายฮาลาล บทบัญญัติต่าง ๆ ของศาสนาอิสลามเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์อาหารฮาลาล ซึ่งการศึกษาในครั้งนี้จะเน้นการวิเคราะห์ถึงอุปสงค์เปรียบเทียบระหว่างการนำเข้าไก่สดแช่แข็งจากประเทศไทยและจากประเทศคู่แข่งอื่น โดยจะเปรียบเทียบส่วนแบ่งตลาดไก่สดแช่แข็งของประเทศไทยและประเทศคู่แข่งอื่น ซึ่งพิจารณาจากปัจจัยที่มีผลกระทบต่ออุปสงค์การนำเข้าไก่สดแช่แข็งมีการเปลี่ยนแปลง รวมทั้งมีการวิเคราะห์ความไม่มีเสถียรภาพของการส่งออกไก่สดแช่แข็งยังตลาดต่าง ๆ ตลอดจนทำการพยากรณ์ส่วนแบ่งตลาดของไก่สดแช่แข็งของประเทศไทยในทั้ง 3 ตลาด ซึ่งได้ผลการศึกษาดังนี้คือ

การวิเคราะห์ในบทที่ 5 เป็นการวิเคราะห์ถึงความสามารถในการส่งออกไก่สดแช่แข็งที่ได้รับเครื่องหมายฮาลาลของประเทศไทยยังประเทศต่าง ๆ ที่สำคัญ 3 ประเทศ ซึ่งในการวิเคราะห์บทนี้ได้ทำการวิเคราะห์ 3 ส่วนคือ การวิเคราะห์อุปสงค์เปรียบเทียบระหว่างการนำเข้าไก่สดแช่แข็งจากประเทศไทยและจากประเทศคู่แข่งชั้นของการนำเข้าจากทั้ง 3 ประเทศ การวิเคราะห์เสถียรภาพการส่งออกไก่สดแช่แข็งใน 3 ประเทศ และการวิเคราะห์การพยากรณ์ส่วนแบ่งตลาดไก่สดแช่แข็งของประเทศไทยในประเทศผู้นำเข้าทั้ง 3 ประเทศ ซึ่งได้ผลการศึกษารูปได้ดังนี้

จากสมการแสดงการเปรียบเทียบอุปสงค์การนำเข้าไก่สดแช่แข็งจากประเทศไทยและประเทศคู่แข่งชั้นพบว่า ตัวแปรที่มีผลต่อส่วนแบ่งตลาดไก่สดแช่แข็งของประเทศไทยและของประเทศคู่แข่งชั้นในประเทศสาธารณรัฐอาหรับเอมิเรตส์ ได้แก่ ราคาเปรียบเทียบระหว่างไก่สดแช่แข็งที่นำเข้าจากประเทศไทยกับประเทศคู่แข่งชั้น รายได้ประชาชาติของประเทศสาธารณรัฐอาหรับเอมิเรตส์ ราคาเนื้อสัตว์และราคาเนื้อแกะที่ประเทศสาธารณรัฐอาหรับเอมิเรตส์มีการนำเข้า และรสนิยมของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงตามเวลา ซึ่งพบว่าประเทศไทยจะมีส่วนแบ่งตลาดเพิ่มขึ้นมากกว่าประเทศคู่แข่งชั้น เมื่อราคาไก่สดแช่แข็งที่ประเทศสาธารณรัฐอาหรับเอมิเรตส์นำเข้าจากประเทศคู่แข่งชั้นมีราคาเพิ่มขึ้น หรือเมื่อราคาไก่สดแช่แข็งที่นำเข้าจากประเทศไทยมีราคาลดลงโดยเปรียบเทียบ ถ้าภาวะเศรษฐกิจของประเทศสาธารณรัฐอาหรับเอมิเรตส์อยู่ในช่วงเศรษฐกิจถดถอย และถ้าเนื้อวัว และเนื้อแกะที่ประเทศสาธารณรัฐอาหรับเอมิเรตส์นำเข้ามีราคาเพิ่มขึ้น ตลอดจนเมื่อรสนิยมของผู้บริโภคในประเทศสาธารณรัฐอาหรับเอมิเรตส์มีความต้องการบริโภคไก่สดแช่แข็งโดยทั่วไปเพิ่มขึ้นเพิ่มขึ้นตามเวลา

สำหรับในประเทศซาอุดีอาระเบียจากสมการเปรียบเทียบอุปสงค์การนำเข้าไก่สดแช่แข็งจากประเทศไทยและจากประเทศคู่แข่งชั้นพบว่า ตัวแปรที่มีผลต่อส่วนแบ่งตลาดระหว่างไก่สดแช่แข็งของประเทศไทยและของประเทศคู่แข่งชั้น คือ ราคาเปรียบเทียบระหว่างไก่สดแช่แข็งที่นำเข้าจากประเทศไทยและจากประเทศคู่แข่งชั้น รายได้ประชาชาติของประเทศซาอุดีอาระเบีย ราคาเนื้อสัตว์อื่นที่ใช้ทดแทนเนื้อไก่ (เนื้อวัวและเนื้อแกะ) ที่ประเทศซาอุดีอาระเบียนำเข้า และจำนวนประชากรของประเทศซาอุดีอาระเบีย โดยจากค่าสัมประสิทธิ์ความแตกต่างของความยืดหยุ่นของตัวแปรต่าง ๆ พบว่า ประเทศไทยจะได้เปรียบประเทศคู่แข่งชั้นโดยมีส่วนแบ่งตลาดไก่สดแช่แข็งของประเทศไทยมากกว่าประเทศคู่แข่งชั้น ในกรณีนี้คือ เมื่อเศรษฐกิจของประเทศซาอุดี

อาร์เบีย อยู่ในภาวะถดถอย เมื่อราคาเนื้อสัตว์อื่นที่ประเทศซาอุดีอาระเบียนำเข้ามีราคาลดลง และเมื่อจำนวนประชากรของประเทศซาอุดีอาระเบียมีจำนวนเพิ่มขึ้น

ส่วนการวิเคราะห์อุปสงค์เปรียบเทียบของการนำเข้าไก่สดแช่แข็งจากประเทศไทย และจากประเทศคู่แข่งของประเทศคูเวต พบว่า ตัวแปรที่มีผลต่อส่วนแบ่งตลาดของไก่สดแช่แข็งของประเทศไทยและของประเทศคู่แข่ง ได้แก่ ราคาเปรียบเทียบระหว่างราคาไก่สดแช่แข็งที่นำเข้าจากประเทศไทยและจากประเทศคู่แข่ง ราคาเนื้อสัตว์อื่น (เนื้อวัวและเนื้อแกะ) ที่ประเทศคูเวตนำเข้า รายได้ประชาชาติของประเทศคูเวต และจำนวนประชากรของประเทศคูเวต รวมทั้งผลของภาวะสงคราม ซึ่งได้ใส่เป็นตัวแปรหุ่น โดยเมื่อตัวแปรเหล่านี้เปลี่ยนแปลงจะส่งผลกระทบต่อส่วนแบ่งตลาดไก่สดแช่แข็งของประเทศไทยและของประเทศคู่แข่ง โดยที่ประเทศไทยจะได้เปรียบประเทศคู่แข่ง โดยมีส่วนแบ่งตลาดเพิ่มขึ้นมากกว่าประเทศคู่แข่งเมื่อ รายได้ประชาชาติของประเทศคูเวตเพิ่มขึ้น ราคาเนื้อสัตว์อื่นมีราคาลดลง และเมื่อจำนวนประชากรของประเทศคูเวตเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ผลการวิเคราะห์พบว่า ถ้าประเทศคูเวตประสบกับภาวะสงครามอีก หลังจากเกิดสงครามแล้ว จะทำให้การนำเข้าไก่สดแช่แข็งจากประเทศไทยเพิ่มขึ้น ด้วยเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศคู่แข่ง

จากการที่เมื่อรายได้ประชาชาติของประเทศสาธารณรัฐอาหรับเอมิเรตส์และประเทศซาอุดีอาระเบียเพิ่มขึ้นส่งผลให้ส่วนแบ่งตลาดไก่สดแช่แข็งของประเทศไทยลดลงมากกว่าประเทศคู่แข่ง อาจเนื่องจากเมื่อประเทศทั้งสองประเทศมีรายได้ประชาชาติเพิ่มขึ้นผู้บริโภคหรือประชาชนในประเทศดังกล่าวอาจปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริโภค เช่น มีความต้องการที่จะรับประทานอาหารนอกบ้านเพิ่มขึ้น เพื่อเพิ่มความความสะดวกสบาย ซึ่งสถานบริการเหล่านี้ต้องการไก่แปรรูปพร้อมรับประทาน เนื่องจากผลิตภัณฑ์ที่ผ่านการแปรรูปต่าง ๆ นี้ สามารถช่วยลดต้นทุนค่าใช้จ่ายด้านการปรุงอาหาร ลดต้นทุนในด้านการจ้างแรงงาน และผลิตภัณฑ์ที่ผ่านการแปรรูปสามารถใช้ปรุงเป็นอาหารได้รวดเร็วสะดวกกว่าไก่สดแช่แข็งทั้งตัว ซึ่งประเทศไทยมีการส่งออกไก่สดแช่แข็งทั้งตัวไปยังประเทศตะวันออกกลางเพียงประเภทเดียว ดังนั้นเมื่อรายได้ของผู้บริโภคในทั้งสองประเทศเพิ่มขึ้นจึงทำให้การนำเข้าไก่สดแช่แข็งจากประเทศไทยซึ่งเป็นประเภทไก่สดแช่แข็งทั้งตัวลดลง

สำหรับกรณีเมื่อราคาเนื้อสัตว์อื่นที่ประเทศชาติอารเบียและประเทศคูเวตนำเข้า มีการเปลี่ยนแปลง จะส่งผลกระทบต่อการนำเข้าไก่สดแช่แข็งจากประเทศคู่แข่งชั้นมากกว่า ประเทศไทยหรือไก่สดแช่แข็งที่นำเข้าจากประเทศคู่แข่งชั้นสามารถใช้ทดแทนเนื้อสัตว์อื่นได้มากกว่าไก่สดแช่แข็งที่นำเข้าจากประเทศไทย อาจเนื่องมาจากไก่สดแช่แข็งจากประเทศคู่แข่งชั้นและเนื้อสัตว์อื่นมาจากแหล่งผลิตแหล่งเดียวกัน ด้วยเงื่อนไขทางการตลาดจึงสามารถใช้ทดแทนกันได้มากกว่า สำหรับในกรณีของประเทศสาธารณรัฐอาหรับเอมิเรตส์ การที่ไก่สดแช่แข็งที่นำเข้าจากประเทศไทยสามารถใช้ทดแทนทั้งเนื้อแกะ และเนื้อวัว ที่ประเทศสาธารณรัฐอาหรับเอมิเรตส์นำเข้าได้มากกว่าไก่สดแช่แข็งที่นำเข้าจากประเทศคู่แข่งชั้น อาจเนื่องมาจากผู้บริโภคในประเทศสาธารณรัฐอาหรับเอมิเรตส์ พิจารณาไก่สดแช่แข็งที่นำเข้าจากประเทศไทยมีคุณภาพมากกว่าจากประเทศคู่แข่งชั้น จึงนำมาใช้ทดแทนเนื้อวัวและเนื้อแกะที่นำเข้าได้มากกว่าจากประเทศคู่แข่งชั้น

การวิเคราะห์อุปสงค์การนำเข้าไก่สดแช่แข็งจากประเทศไทยของตลาดนำเข้าทั้ง 3 ประเทศ ทำให้ทราบถึงการเปลี่ยนแปลงส่วนแบ่งตลาดไก่สดแช่แข็งระหว่างประเทศไทยกับประเทศคู่แข่งชั้น เมื่อปัจจัยต่าง ๆ ที่กำหนดอุปสงค์มีการเปลี่ยนแปลง ซึ่งพิจารณาจากค่าความยืดหยุ่นของตัวแปรต่าง ๆ ที่กำหนดอุปสงค์การนำเข้าของแต่ละประเทศ สำหรับการพิจารณาถึงเสถียรภาพของการส่งออกไก่สดแช่แข็งของประเทศไทยในกลุ่มประเทศในตะวันออกกลางทั้ง 3 ประเทศ ได้ทำการวิเคราะห์หาค่าดัชนีความไม่มีเสถียรภาพของรายได้ ปริมาณ และราคา จากการส่งออกไก่สดแช่แข็งของประเทศไทยไปยังแต่ละประเทศ เพื่อหาสาเหตุของการขาดเสถียรภาพจากการส่งออกว่ามีผลมาจากการเปลี่ยนแปลงในด้านใด ซึ่งการวิเคราะห์ใช้วิธีคำนวณดัชนีความไม่มีเสถียรภาพของ Joseph D. Coppock (1962) โดยใช้วิธี Logarithmic – Variance ได้ผลการศึกษาในแต่ละประเทศดังนี้

การวิเคราะห์เสถียรภาพการส่งออกไก่สดแช่แข็งที่ได้รับเครื่องหมายฮาลาลไปยังประเทศสาธารณรัฐอาหรับเอมิเรตส์ ซึ่งได้ทำการวิเคราะห์หาค่าดัชนีความไม่มีเสถียรภาพของรายได้ ปริมาณ และราคาจากการส่งออกไก่สดแช่แข็งไปยังประเทศสาธารณรัฐอาหรับเอมิเรตส์ พบว่า ดัชนีความไม่มีเสถียรภาพของรายได้มากกว่าดัชนีความไม่มีเสถียรภาพของปริมาณราคา และดัชนีความไม่มีเสถียรภาพของปริมาณมากกว่าดัชนีความไม่มีเสถียรภาพของราคา ดังนั้นการขาดเสถียรภาพจากการส่งออกไก่สดแช่แข็งของประเทศไทย ไปยังประเทศนี้ จึงมีสาเหตุจากการเปลี่ยนแปลงด้านอุปสงค์ โดยอุปทานมีความยืดหยุ่นสูงและคงที่ ซึ่งการรักษาเสถียรภาพของ

การส่งออกไก่สดแช่แข็งในตลาดประเทศสาธารณรัฐอาหรับเอมิเรตส์ จึงจำเป็นต้องนำมาตรการต่าง ๆ ที่ทำให้อุปสงค์ไก่สดแช่แข็งของประเทศไทยไม่เคลื่อนย้ายไปจากเดิม ซึ่งเป็นเรื่องกระทำได้ยาก เนื่องจากตัวแปรที่กำหนดการเคลื่อนย้ายอุปสงค์ เป็นตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับประเทศผู้นำเข้า เช่น จำนวนประชากรของประเทศผู้นำเข้า รายได้ประชาชาติของประเทศผู้นำเข้า ราคาสินค้าของประเทศผู้นำเข้า เป็นต้น อย่างไรก็ตามมาตรการที่ประเทศไทยสามารถใช้ในการรักษาอุปสงค์ไก่สดแช่แข็งของไทยให้มีเสถียรภาพไม่เปลี่ยนแปลงลดลงจากเดิม คือ การเจรจากับประเทศผู้นำเข้า เพื่อทำสัญญาซื้อขายล่วงหน้า อาจเป็นแนวทางหนึ่งซึ่งช่วยให้อุปสงค์ไก่สดแช่แข็งของประเทศไทยมีความสม่ำเสมอขึ้น เป็นต้น สำหรับสาเหตุของการขาดเสถียรภาพจากการส่งออกไก่สดแช่แข็งของประเทศไทยไปยังประเทศซาอุดีอาระเบีย มีสาเหตุจากการเปลี่ยนแปลงด้านอุปทานโดยอุปสงค์มีความยืดหยุ่นสูงและคงที่ เนื่องจากค่าดัชนีความไม่มีเสถียรภาพของปริมาณมากกว่าค่าดัชนีความไม่มีเสถียรภาพของรายได้ และค่าดัชนีความไม่มีเสถียรภาพของรายได้มากกว่าค่าดัชนีความไม่มีเสถียรภาพของราคา ดังนั้นเพื่อรักษาเสถียรภาพการส่งออกไก่สดแช่แข็งของประเทศไทยไปยังประเทศซาอุดีอาระเบีย นโยบายที่ควรใช้เพื่อรักษาเสถียรภาพคือ การทำให้ปริมาณการส่งออกไก่สดแช่แข็งไปยังประเทศซาอุดีอาระเบียมีปริมาณที่เพียงพอ เช่นนโยบายเกี่ยวกับการร่วมมือระหว่างรัฐและเอกชนในการส่งเสริมการเลี้ยงไก่เพื่อให้มีวัตถุดิบเพียงพอในการผลิตไก่สดแช่แข็ง นโยบายลดต้นทุนการผลิตไก่ โดยการลดอัตราภาษีการนำเข้าวัตถุดิบอาหารสัตว์ เป็นต้น ซึ่งนโยบายดังกล่าวจะทำให้ปริมาณการผลิตไก่สดแช่แข็งของประเทศไทยเพื่อการส่งออกยังประเทศซาอุดีอาระเบียของประเทศไทยมีเสถียรภาพยิ่งขึ้น ส่วนการขาดเสถียรภาพของการส่งออกไก่สดแช่แข็งของประเทศไทยไปยังประเทศคูเวต พบว่ามีสาเหตุจากการเปลี่ยนแปลงด้านอุปสงค์ โดยอุปทานมีความยืดหยุ่นสูงและคงที่ นั่นคือ ดัชนีความไม่มีเสถียรภาพของรายได้มากกว่าดัชนีความไม่มีเสถียรภาพของปริมาณ และดัชนีความไม่มีเสถียรภาพของปริมาณมากกว่าดัชนีความไม่มีเสถียรภาพของราคา ดังนั้นในการรักษาเสถียรภาพการส่งออกไก่สดแช่แข็งของประเทศไทยในตลาดประเทศคูเวต โดยไม่ให้อุปสงค์มีการเคลื่อนย้าย จึงเป็นเรื่องที่กระทำได้ยากเช่นเดียวกับประเทศสาธารณรัฐอาหรับเอมิเรตส์ และเมื่อเปรียบเทียบค่าดัชนีความไม่มีเสถียรภาพของรายได้ ปริมาณ และราคา ของการส่งออกไก่สดแช่แข็งของประเทศไทยในทั้ง 3 ประเทศ ปรากฏว่าประเทศคูเวตเป็นตลาดที่มีเสถียรภาพการส่งออกมากที่สุด ทั้งด้านรายได้ ปริมาณ และราคา เนื่องจากค่าดัชนีความไม่มีเสถียรภาพของตัวแปรต่าง ๆ มีค่าน้อยที่สุด ส่วนตลาดที่ขาดเสถียรภาพมากที่สุด คือ ประเทศซาอุดีอาระเบีย

การวิเคราะห์ส่วนที่ 3 เป็นการพยากรณ์ส่วนแบ่งตลาดไก่สดแช่แข็งของประเทศไทยในประเทศสาธารณรัฐอาหรับเอมิเรตส์ และในประเทศคูเวต ในการศึกษาได้ใช้เทคนิคการพยากรณ์ Time trend Estimation ในการพยากรณ์ โดยทำการพยากรณ์ตัวแปรอิสระในสมการอุปสงค์ของแต่ละประเทศ ซึ่งทำการพยากรณ์ในช่วงปี พ.ศ. 2539 – 2543 พบว่า ส่วนแบ่งตลาดไก่สดแช่แข็งของประเทศไทยในประเทศสาธารณรัฐอาหรับเอมิเรตส์ และในประเทศคูเวต มีแนวโน้มการขยายตัวเพิ่มขึ้น โดยมีส่วนแบ่งตลาดเพิ่มขึ้นตลอดช่วงระยะเวลาที่ทำการพยากรณ์ ส่วนการพยากรณ์ส่วนแบ่งตลาดไก่สดแช่แข็งไปประเทศซาอุดีอาระเบีย พบว่า แนวโน้มส่วนแบ่งตลาดไก่สดแช่แข็งในช่วงปี พ.ศ. 2539 – 2542 มีแนวโน้มลดลง แต่ในปี พ.ศ. 2543 แนวโน้มส่วนแบ่งตลาดไก่สดแช่แข็งของประเทศไทยมีการขยายตัวเพิ่มขึ้น ในอนาคตสรุปได้ว่า ประเทศไทยจะมีความได้เปรียบประเทศคู่แข่งในส่วนแบ่งตลาดไก่สดแช่แข็ง โดยสามารถขยายส่วนแบ่งตลาดไก่สดแช่แข็งเพิ่มขึ้นในประเทศสาธารณรัฐอาหรับเอมิเรตส์ และประเทศคูเวต และในกรณีของประเทศไทยจะเสียเปรียบประเทศคู่แข่ง ในช่วงปี พ.ศ. 2539 – 2542 และจะกลับมามีความได้เปรียบประเทศคู่แข่งในช่วงปี พ.ศ. 2543

เมื่อพิจารณาโดยรวมแล้ว การส่งออกไก่สดแช่แข็งของประเทศไทยไปยังกลุ่มประเทศตะวันออกกลางยังต้องแข่งขันกับประเทศคู่แข่งอีกมากในด้านส่วนแบ่งตลาด เนื่องจากเป็นตลาดใหม่ซึ่งผู้ส่งออกบางรายอาจยังไม่มีความเข้าใจเพียงพอในเรื่องของตลาดส่งออกในกลุ่มประเทศนี้ และรูปแบบของผลิตภัณฑ์ที่ประเทศไทยส่งออกยังไม่เป็นที่เชื่อมั่นหรือต้องการของผู้บริโภคในแต่ละประเทศ ดังนั้นถ้าผู้ประกอบการส่งออกมีความเข้าใจและมีการผลิตผลิตภัณฑ์ให้สอดคล้องกับความต้องการ การส่งออกไก่สดแช่แข็งของประเทศไทยในกลุ่มประเทศนี้จะสามารถนำเงินตราเข้าประเทศได้อีกทางหนึ่ง

6.2 ข้อเสนอแนะ

สำหรับการเพิ่มส่วนแบ่งตลาดไก่สดแช่แข็งของประเทศไทยในประเทศผู้นำเข้าต่าง ๆ การศึกษานี้ มีข้อเสนอแนะดังนี้คือ

การผลิตไก่สดแช่แข็งเพื่อการส่งออกไปยังกลุ่มประเทศตะวันออกกลางนั้น รูปแบบที่เป็นที่ต้องการของผู้บริโภคในกลุ่มประเทศตะวันออกกลาง คือ ไก่สดแช่แข็งทั้งตัวเนื่องจากไก่สดแช่แข็งที่ส่งออกไปยังประเทศตะวันออกกลางซึ่งเป็นประเทศมุสลิมนั้นต้องเป็นไก่สดแช่แข็งที่

ได้รับเครื่องหมายฮาลาล ซึ่งหากมีการแปรรูปจนไม่เห็นสภาพดั้งเดิมของไก่ ผู้บริโภคมุสลิมอาจขาดความเชื่อมั่นว่าไก่นั้นเป็นไก่ฮาลาลที่แท้จริง ดังนั้นในการส่งออกควรมีการผลิตให้ได้ตามความต้องการผู้บริโภค จะสามารถเพิ่มส่วนแบ่งตลาดไก่สดแช่แข็งในกลุ่มประเทศตะวันออกกลางได้ อย่างไรก็ตามราคาไก่สดแช่แข็งของประเทศไทยยังคงสูงกว่าประเทศคู่แข่งชั้นในหลายประเทศ เนื่องจากต้นทุนการผลิตที่สูงกว่า รวมทั้งต้นทุนค่าขนส่งที่สูงด้วย ซึ่งการที่ประเทศไทยจะมีการลงทุนสร้างฐานการผลิตในประเทศตะวันออกกลางนับว่าเป็นทางเลือกหนึ่ง แต่ไม่ใช่ทางเลือกที่เหมาะสมเนื่องจากจะต้องมีการลงทุนที่สูง เช่น ต้นทุนในการสร้างโรงเลี้ยงปรับอุณหภูมิ เนื่องจากภูมิอากาศของประเทศในกลุ่มตะวันออกกลางมีอากาศร้อนจัด ปัญหาเกี่ยวกับแรงงานที่หายาก รวมทั้งปัญหาขนาดของไก่ที่ไม่เหมาะสม การที่ต้นทุนการผลิตไก่สดแช่แข็งของประเทศไทยสูงกว่าประเทศคู่แข่งชั้นใน ไม่ได้หมายความว่าประเทศไทยจะไม่มีกลยุทธ์อื่นมาชดเชย ซึ่งความได้เปรียบของประเทศไทยในการแปรรูปไก่ คือ คุณภาพของสินค้า โดยประเทศไทยมีแรงงานที่มีคุณภาพมากกว่าประเทศคู่แข่งชั้นอื่น ๆ ดังนั้นการแข่งขันของประเทศไทยจึงเปลี่ยนจากการแข่งขันด้านราคาเป็นการแข่งขันด้านคุณภาพแทน ซึ่งกลยุทธ์ในการแข่งขันของประเทศไทยที่ใช้ในการส่งออกไก่สดแช่แข็ง คือ การเน้นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับไก่สดแช่แข็งโดยการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ประเภทต่าง ๆ ซึ่งวิธีการนี้ได้ใช้มาโดยตลอดโดยเฉพาะกับการส่งออกไปยังตลาดญี่ปุ่น ซึ่งเป็นตลาดส่งออกไก่สดแช่แข็งอันดับหนึ่งของประเทศไทย ซึ่งกลยุทธ์เช่นเดียวกันนี้อาจนำมาพิจารณาใช้กับตลาดประเทศตะวันออกกลางได้ แต่ต้องอาศัยวิธีการส่งเสริมประชาสัมพันธ์มากกว่าปกติ

สำหรับการนำเข้าผลิตภัณฑ์แช่แข็งที่ผ่านการแปรรูป จากที่ผ่านมามีสัดส่วนการนำเข้าน้อยมากเมื่อเทียบกับไก่สดแช่แข็งที่ยังไม่ผ่านการแปรรูป ซึ่งในการเพิ่มส่วนแบ่งตลาดการส่งออกผลิตภัณฑ์แปรรูปของไก่สดแช่แข็ง ผู้ส่งออกควรทำการศึกษารูปแบบความต้องการของผู้บริโภคในแต่ละตลาด โดยขอความร่วมมือและคำแนะนำจากตัวแทนของประเทศผู้นำเข้าของแต่ละประเทศ รวมทั้งควรมีการเสนอตัวอย่างผลิตภัณฑ์แปรรูปให้กับประเทศผู้นำเข้า เพื่อทดสอบการตอบรับของผู้บริโภค ทั้งนี้ผลิตภัณฑ์ที่ผ่านการแปรรูปนั้น ต้องผ่านขั้นตอนการผลิตที่ถูกต้องตามหลักการของอิสลาม และในส่วนประกอบต่าง ๆ ของผลิตภัณฑ์ต้องเป็นสิ่งที่ศาสนาอิสลามอนุญาตให้รับประทานได้ โดยมีการเขียนรายละเอียดของส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์แปรรูปอย่างชัดเจนที่บรรจุภัณฑ์ และต้องติดเครื่องหมายรับรองฮาลาลบนหีบห่อ และต้องทำให้เครื่องหมายฮาลาลเป็นที่เชื่อถือในตลาดตะวันออกกลางในทุก ๆ ระดับ ตั้งแต่องค์กรศาสนาและองค์กร

ของรัฐ ที่ทำหน้าที่ควบคุมดูแลการปฏิบัติทางการค้าจนกระทั่งผู้บริโภค รวมทั้งทางบริษัทผู้ส่งออกอาจเชิญตัวแทนผู้นำเข้าเยี่ยมชมวิธีการผลิตเพื่อเพิ่มความเชื่อมั่น ในการนำเข้าไก่สดแช่แข็ง และผลิตภัณฑ์ไก่สดแช่แข็งที่ผ่านการแปรรูปจากประเทศไทย และควรมีกิจกรรมส่งเสริมการตลาดอย่างต่อเนื่องด้วย

นโยบายเกี่ยวกับการลดต้นทุนการผลิต ประเทศไทยมีต้นทุนการผลิตเลี้ยงสูงเนื่องมาจากต้นทุนค่าอาหารสัตว์ ซึ่งเป็นต้นทุนส่วนสำคัญที่สุดซึ่งสูงมาก เนื่องจากวัตถุดิบอาหารสัตว์ที่ผลิตภายในประเทศมีไม่เพียงพอ ทำให้จำเป็นต้องมีการนำเข้าจากต่างประเทศ แต่รัฐบาลพยายามปกป้องผู้ผลิตวัตถุดิบอาหารสัตว์ภายในประเทศ ด้วยมาตรการต่าง ๆ อาทิ การตั้งกำแพงภาษี การจำกัดโควต้า และการเก็บค่าธรรมเนียมพิเศษ (Surchage) เป็นต้น ซึ่งทำให้ราคาวัตถุดิบสูงเกินกว่าที่ควรจะเป็นมาก ดังนั้นรัฐบาลควรจะยอมให้มีการนำเข้าวัตถุดิบอาหารสัตว์โดยเสรี และเก็บภาษีนำเข้าในอัตราไม่สูงจนเกินไป สำหรับการช่วยเหลือผู้ผลิตวัตถุดิบอาหารสัตว์ในประเทศนั้น ควรเปลี่ยนมาเป็นให้ความช่วยเหลือด้านการปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิต หรือควรมีการกำหนดโควต่านำเข้าให้สอดคล้องกับความต้องการวัตถุดิบอย่างแท้จริง อย่าให้เกิดความขาดแคลนขึ้น และควรที่จะกำหนดมาตรการการจ่ายคืนภาษีนำเข้าวัตถุดิบอาหารสัตว์แก่อุตสาหกรรมการเลี้ยงไก่เพื่อการส่งออก เช่นเดียวกับมาตรการคืนภาษีนำเข้าวัตถุดิบที่รัฐบาลช่วยส่งเสริมอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออกโดยทั่ว ๆ ไป นอกจากนี้ประเทศไทยควรขอความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านของประเทศไทย ในกลุ่มอินโดจีนและพม่า ซึ่งเป็นแหล่งที่ยังมีความอุดมสมบูรณ์ทางด้านเกษตรกรรม จึงสามารถใช้เป็นแหล่งผลิตวัตถุดิบสำหรับอาหารสัตว์ ซึ่งจะสามารถลดต้นทุนการผลิตได้อีกทางเลือกหนึ่ง

นโยบายการกระจายตลาดซึ่งเห็นได้ว่า การส่งออกไก่สดแช่แข็งของประเทศไทยในปัจจุบันได้พึ่งพาสหรัฐญี่ปุ่นเป็นตลาดส่งออกหลักในสัดส่วนที่สูง ถ้าประเทศญี่ปุ่นมีนโยบายกีดกันการนำเข้าจะส่งผลกระทบต่อส่งออกไก่สดแช่แข็งของประเทศไทยเป็นอย่างมาก ดังนั้นนโยบายการตลาดหรือนโยบายการค้าของประเทศไทย จึงควรเร่งการกระจายตลาดให้มากกว่านี้ ซึ่งตลาดตะวันออกกลางโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ประเทศสาธารณรัฐอาหรับเอมิเรตส์ ซาอุดีอาระเบีย และคูเวต ซึ่งเป็นตลาดที่อยู่ภายใต้การศึกษาของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ซึ่งจากการวิเคราะห์พบว่า ในกรณีจากผลของแนวโน้มของเวลา จะทำให้การนำเข้าไก่สดแช่แข็งจากประเทศไทยของประเทศสาธารณรัฐอาหรับเอมิเรตส์เพิ่มขึ้น สำหรับในกรณีของประเทศซาอุดีอาระเบียและประเทศคูเวตนั้น

พบว่า ถ้าจำนวนประชากรของประเทศทั้งสองเพิ่มขึ้นจะทำให้การนำเข้าไก่สดแช่แข็งของประเทศไทยเพิ่มขึ้นซึ่งทำให้ส่วนแบ่งตลาดไก่สดแช่แข็งของประเทศไทยเพิ่มขึ้น โดยปัจจัยที่กล่าวนี้ปกติจะเพิ่มขึ้นโดยตลอด ซึ่งจะส่งผลให้การส่งออกไก่สดแช่แข็งของประเทศไทยในอนาคตเพิ่มขึ้นได้ ดังนั้นประเทศไทยจึงควรมีการผลิตให้เพียงพอและสอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มประเทศตะวันออกกลางนี้ จะทำให้สามารถกระจายตลาดและเพิ่มการส่งออกไก่สดแช่แข็งของประเทศไทยได้ ซึ่งตลาดตะวันออกกลางนับเป็นตลาดเป้าหมายของนโยบายการกระจายตลาด

สำหรับนโยบายด้านราคานั้น จะใช้ได้ผลในกรณีการส่งออกไก่สดแช่แข็งไปยังประเทศสาธารณรัฐอาหรับเอมิเรตส์ โดยถ้าประเทศไทยมีราคาไก่สดแช่แข็งลดลงกว่าประเทศคู่แข่งอื่น จะทำให้ส่วนแบ่งตลาดไก่สดแช่แข็งของประเทศไทยเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากค่าความยืดหยุ่นของการทดแทนกันระหว่างไก่สดแช่แข็งที่นำเข้าจากประเทศไทยและจากประเทศคู่แข่งอื่นมีค่าสูง ส่วนในกรณีของประเทศซาอุดีอาระเบีย และประเทศคูเวตนโยบายด้านราคาอาจใช้ไม่ได้ผลในการเพิ่มส่วนแบ่งตลาด เนื่องจากค่าความยืดหยุ่นของการทดแทนกันระหว่างไก่สดแช่แข็งที่นำเข้าจากประเทศไทยและจากประเทศคู่แข่งอื่นของประเทศซาอุดีอาระเบียมีค่าต่ำ และโดยเฉพาะกรณีของประเทศคูเวตไก่สดแช่แข็งที่นำเข้าจากทั้งสองแหล่งไม่สามารถใช้ทดแทนกันได้เลย

ขณะที่นโยบายเพิ่มผลผลิตและลดต้นทุนการผลิตไก่ที่กำลังดำเนินอยู่ต้องเผชิญกับข้อจำกัดซึ่งไม่สามารถทำให้ต้นทุนลดลงเร็วอย่างที่ต้องการ สิ่งที่ต้องดำเนินการภายใต้เงื่อนไขลดต้นทุนการเลี้ยงไก่เนื้อที่สูงกว่าประเทศคู่แข่งอื่นบางประเทศ คือการหาทางชดเชยโดยหันมาใช้กลยุทธ์การแปรรูปหรือสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับไก่แช่แข็งที่ส่งออกจากประเทศไทย อาศัยประสิทธิภาพของแรงงาน ความพิถีพิถันในการควบคุมคุณภาพ การศึกษาวิจัยตลาดและการค้นคว้าวิจัยวิธีใหม่ให้กับผลิตภัณฑ์จากไก่

นโยบายการเจรจาการค้าและการอุดหนุนการส่งออก การส่งออกไก่สดแช่แข็งของประเทศไทยต้องประสบปัญหาทางด้านการตลาด ทั้งในรูปของข้อกีดกันทางการค้าในรูปของภาษีและไม่ใช่ภาษีของประเทศผู้นำเข้า รวมทั้งต้องเผชิญการแข่งขันในรูปการอุดหนุนการส่งออกของประเทศคู่แข่ง ซึ่งปัญหาเหล่านี้ต้องอาศัยการเจรจาทางการค้าในระดับพหุภาคีและทวิภาคี เช่น การเจรจากับ WTO เกี่ยวกับการลดการอุดหนุนชดเชยแก่ผู้ผลิตไก่สดแช่แข็ง ซึ่งการเจรจาการค้านี้ยังต้องมีนโยบายที่ต้องดำเนินอยู่และดำเนินอย่างต่อเนื่องต่อไป

นอกจากนี้ในการส่งออกไก่สดแช่แข็งของประเทศไทยไปยังกลุ่มประเทศตะวันออกกลางควรมีการศึกษาเกี่ยวกับกฎระเบียบวิธีการนำเข้าของแต่ละประเทศให้เข้าใจ เนื่องจากประเทศต่าง ๆ ในกลุ่มประเทศนี้มีความเคร่งครัดในเรื่องกฎระเบียบอย่างมาก รวมทั้งการส่งออกไปยังประเทศเหล่านี้มีระเบียบวิธีการนำเข้าที่มีขั้นตอนมาก จึงจำเป็นต้องศึกษาเป็นอย่างดี นอกจากนี้ควรมีการศึกษาเรื่องมาตรฐานของฉลาก และด้านบรรจุภัณฑ์ ซึ่งในตลาดตะวันออกกลางต้องมีการระบุ วัน เดือน ปี ที่ทำการผลิต และวันหมดอายุ โดยในบางสินค้าต้องระบุภาษาอารบิกด้วย รวมทั้งที่บรรจุภัณฑ์ต้องให้การพิมพ์ที่ไม่สามารถถูกลบออกได้ และห้ามใช้สติ๊กเกอร์ปิดส่วนฉลากต่าง ๆ และควรมีการประสานงานระหว่างหน่วยงานของรัฐกับกรมการนำเข้าของประเทศคู่ค้าโดยตัวแทนของประเทศนั้น ๆ เพื่อสร้างความมั่นใจ ความน่าเชื่อถือ ให้เกิดกับกลุ่มผู้บริโภคในต่างประเทศ

6.3 ข้อจำกัดของการศึกษา

อย่างไรก็ตามการศึกษาของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ยังมีข้อจำกัดบางประการ และในการวิเคราะห์ยังต้องอาศัยการวิเคราะห์ข้อสมมติอยู่หลายประการด้วยกัน โดยเฉพาะในการวิเคราะห์อุปสงค์เปรียบเทียบระหว่างการนำเข้าไก่สดแช่แข็งจากประเทศไทยและจากประเทศคู่แข่งชั้นของประเทศของประเทศผู้นำเข้าต่าง ๆ ยังมีปัจจัยบางตัวที่อาจมีผลกระทบต่ออุปสงค์การนำเข้าไก่สดแช่แข็งแต่มีได้นำมาใส่ไว้ในการวิเคราะห์ ซึ่งอาจทำให้ผลการวิเคราะห์ที่ได้จากการศึกษาไม่สะท้อนความเป็นจริงเท่าที่ควร ซึ่งได้แบ่งข้อจำกัดของการศึกษาคั้งนี้ได้ดังนี้

ข้อจำกัดทางด้านข้อมูล กล่าวคือ ข้อมูลที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์อุปสงค์การนำเข้าไก่สดแช่แข็งในตลาดประเทศต่าง ๆ ได้จากข้อมูลที่แต่ละประเทศจัดทำขึ้นเพื่อเผยแพร่ ซึ่งข้อมูลบางตัวที่ใช้สำหรับการศึกษาคั้งนี้ไม่สามารถหาได้ เช่น ข้อมูลด้านภาษีการนำเข้า ข้อมูลด้านราคา และปริมาณไก่สดแช่แข็งที่นำเข้าของทั้ง 3 ประเทศ ซึ่งการศึกษาคั้งนี้ได้นำข้อมูลของการนำเข้าสัตว์ปีกมาเป็นตัวแทนการศึกษา นอกจากนี้ราคานำเข้าไก่สดแช่แข็งจากประเทศไทยเป็นราคา F.O.B ซึ่งในทางทฤษฎีควรใช้ข้อมูลที่เป็นราคา C.I.F จึงอาจทำให้ผลการวิเคราะห์ที่ได้ไม่ชัดเจน เนื่องจากราคาที่ใช้ไม่ได้รวมค่าขนส่ง ค่าภาษี ในการส่งไปยังประเทศต่าง ๆ ไว้ ซึ่งถ้ามีการเปลี่ยนแปลงค่าขนส่งและภาษี ระหว่างปีที่ทำการศึกษา อาจทำให้ผลวิเคราะห์อุปสงค์ที่ได้ไม่ถูกต้องนัก เนื่องจากระยะจากประเทศไทยไปยังประเทศผู้ซื้อ อาจมีอิทธิพลต่อราคา

C.I.F ณ ประเทศผู้ซื้อ นอกจากนี้ถ้ามีประเด็นที่มีการเลือกปฏิบัติในการกีดกันการนำเข้า ปัญหานี้ก็จะมีมากขึ้นตามด้วย

ข้อจำกัดด้านเวลา ซึ่งทำให้การพยากรณ์ส่วนแบ่งตลาดของไก่สดแช่แข็งเป็นวิธีการพยากรณ์โดยมีข้อสมมติให้การเปลี่ยนแปลงขึ้นกับเวลาเป็นสำคัญและสมมติให้ตัวแปรอื่นคงที่ ซึ่งอาจทำให้ผลการพยากรณ์คลาดเคลื่อน ถ้าหากค่าที่เป็นจริงแตกต่างจากข้อสมมติที่กำหนดไว้ เนื่องจากต้องการพยากรณ์อย่างคร่าว ๆ ให้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

6.4 ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาครั้งต่อไป

ในการศึกษาของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ศึกษาเพียงเฉพาะไก่สดแช่แข็งเท่านั้น เพื่อให้งานวิจัยครั้งต่อไปครอบคลุมมากยิ่งขึ้น ควรมีการศึกษผลิตภัณฑ์อาหารฮาลาลชนิดอื่น ๆ ด้วย และในส่วนของพยากรณ์อาจมีการนำเทคนิคอื่นมาใช้เพื่อให้เกิดความแม่นยำยิ่งขึ้น หรืออาจทำการศึกษาเฉพาะเรื่องการพยากรณ์การส่งออกสินค้าฮาลาลเพียงเรื่องเดียวจะทำให้ได้ผลที่ชัดเจนยิ่งขึ้น